

# การจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรม<sup>1</sup> ตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

Collaborative Management Government, Private Sector and People to Solve Problems in the  
Baansingha Doll Handicraft Group Baansingha Sub District, Photharam District, Ratchaburi Province.

ธนชัยญา ตอเบง<sup>2</sup>

รองศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ จันทพิชัย<sup>3</sup>

## บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 2) ศึกษาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 3) เสนอแนวทางการจัดการเชิงความร่วมมือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลการวิจัย พบว่า พัฒนาการความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีความพร้อมในการร่วมมือกันในระดับที่ดี ทั้งนี้ เพราะทุกฝ่ายล้วนเล็งเห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ส่วนการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สามารถจัดการเชิงความร่วมมือได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ยังมีอีกหลายประเด็นที่ยังต้องรอคอยการปรับปรุงและแก้ไข ซึ่งแนวทางการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีอย่างยั่งยืน ต้องอาศัยการจัดการเชิงความร่วมมือที่เป็นกระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และประสานงานซึ่งกันและกัน โดยการบูรณาการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อความเข้มแข็ง ยั่งยืนของชุมชนและกลุ่มหัตถกรรมบ้านสิงห์

**คำสำคัญ :** การจัดการเชิงความร่วมมือ, กลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์

<sup>1</sup>บทความเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่องการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรม ตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

<sup>2</sup> นักศึกษาหลักสูตรวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

<sup>3</sup>อาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ

## บทนำ

สังคมไทยได้ให้ความสำคัญกับการสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นสะพานไปสู่ความยั่งยืนเสมือนว่ากระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเป็นแนวทางการจัดการที่ดีที่สุด ทว่าต้องไม่หลงลืมด้วยว่าสังคมอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่มีความเป็นพลวัตสูง โดยที่ความสำเร็จ ความเข้มแข็ง และความยั่งยืนจะดำรงอยู่ได้เพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อถึงอีกช่วงเวลาหนึ่งก็ไม่อาจคาดการณ์ได้ว่าสิ่งเหล่านี้ จะสามารถต้านทานต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงที่มักเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้มากนักยิ่งใด กระนั้นข้อพึงตระหนักที่สำคัญต่อกระบวนการจัดการที่พอจะช่วยคลี่คลายสถานการณ์เหล่านี้ได้นั้นคือ “ความต่อเนื่อง” ทั้งนี้ความต่อเนื่องดังกล่าว ควรอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้ที่เกิดจากการทบทวนบทเรียนและประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างรอบด้านเพื่อเอื้อต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการที่สอดคล้องกับบริบทและเงื่อนไขของชุมชนในช่วงเวลานั้น ๆ โดยการจัดการจึงต้องมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา หากการจัดการในกิจกรรมใด ๆ ไม่มีความต่อเนื่อง ถูกชะงักขาดการสานต่อ หรือขาดการพัฒนาปรับปรุงย่อมนำไปสู่ความล้มเหลวหรือล่มสลายของชุมชน ดังที่ จาเร็ด ไดมอนด์ (2552) ได้สะท้อนตัวอย่างชุมชนในอดีตที่ล่มสลายเพียงเพราะไม่สามารถจัดการชุมชนหรือสังคมของตนได้โดย “ความล่มสลาย” ในที่นี้หมายถึง การเข้าสู่ภาวะตกต่ำที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด แม้แต่ความล้มเหลวในการจัดการปัญหาเพียงด้านใดด้านหนึ่งก็อาจนำพาชุมชนไปสู่ความล่มสลายได้นั้นเพราะทุกอย่างล้วนเชื่อมโยงกัน หรือแม้บางชุมชนที่เคยรุ่งเรือง หรือได้ชื่อว่าเป็นชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ ทว่าท่ามกลางปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมที่ค่อย ๆ กัดกร่อนชุมชน ที่สุดชุมชนเหล่านั้นก็อาจเข้าสู่ภาวะถดถอยหรือล่มสลายหากขาดการพัฒนา หรือปรับปรุงการจัดการอย่างต่อเนื่อง

ธุรกิจชุมชนจึงเป็นทางเลือกสำคัญที่ทำให้คนชนบท มีโอกาสเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองโดยไม่ต้องอพยพไปเป็นกรรมกรในเมือง และในระยะยาวธุรกิจชุมชนเป็นทางเลือกที่มีโอกาสดึงดูดรายได้จากภาคเมืองคืนสู่ชนบท และเป็นทางเลือกหนึ่งที่ป้องกันการต่อรองไม่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่ไม่เป็นธรรมมากเกินไป ธุรกิจชุมชนจึงเป็นช่องทางและโอกาสสำหรับผู้ที่มีความต้องการในการประกอบธุรกิจด้วยตนเองร่วมกับสมาชิกคนอื่นโดยเข้าร่วมประกอบธุรกิจชุมชน ซึ่งใช้เงินทุนน้อยเน้นการสร้างงานในท้องถิ่นเป็นสำคัญ จึงก่อให้เกิดการว่าจ้างงานในท้องถิ่นพร้อมทั้งมีการพัฒนาฝีมือแรงงาน นอกจากนี้ธุรกิจชุมชนยังช่วยสร้างความเข้มแข็งในชุมชน เพราะธุรกิจชุมชนมีจำนวนมากขึ้นเท่าไร ก็จะทำให้เกิดการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจไปสู่กลุ่มประกอบการและกลุ่มคนเพิ่มมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนกลุ่มอื่นอย่างทั่วถึง และธุรกิจชุมชนยังช่วยลดปัญหาของสังคมช่วยให้อัตราการว่างงานลดลง ตลอดจนช่วยลดปัญหาสังคมที่เป็นภัยคุกคามของประเทศชาติ ถ้าหากธุรกิจชุมชนบรรลุเป้าหมายสมาชิกในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ชุมชนมีความเข้มแข็งปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่มีอยู่ขณะนี้ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติดในหมู่เยาวชน ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาโสเภณีเด็ก ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจะได้รับการบรรเทาพร้อมกันไปด้วย ช่วยให้เกิดสังคมที่มีความร่มเย็นเป็นสุขตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา ๒๕๔๕ ก: 14-15)

สำหรับกลุ่มธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ สามารถขยายผลต่อการเพิ่มสมาชิกเงินทุนการผลิต การจำหน่ายรายได้ของสมาชิก ซึ่งสามารถรองรับการว่างงานได้อีกทางหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ เป็นกลุ่มหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จ โดยมีการเจริญเติบโตเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้จัดตั้งตามหลักและวิธีดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม ของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 มีสมาชิกแรกเริ่ม 45 คนซึ่งการบริหารจัดการดำเนินการภายใต้ระเบียบข้อบังคับกลุ่ม มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มทำหน้าที่บริหารจัดการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยเฉพาะสมาชิกกลุ่มมีความตั้งใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้นกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ เป็นธุรกิจชุมชนที่สามารถแบ่งให้เป็นทุนทางสังคมที่จะนำมาสู่การสร้างงานสร้างอาชีพ และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้โดยมีการถ่ายทอดขั้นตอนวิธีการดำเนินงานทักษะต่าง ๆ ร่วมผสมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองในกลุ่มอาชีพอื่น ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพแก่สมาชิก จนเกิดทักษะความชำนาญผลิตผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมาเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป จนได้รับคัดเลือกเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และสามารถจัดจำหน่ายได้อย่างแพร่หลาย สินค้านำไปวางจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้า ร้านค้าปลีกต่าง ๆ และส่งเป็นสินค้าส่งออกไปยังต่างประเทศ และกลุ่มเคยได้รับรางวัลดีเด่นระดับจังหวัดราชบุรี เมื่อปี พ.ศ 2545 และปี พ.ศ 2546 (ชาติชาย ชณะฤกษ์: 2565)

ตุ๊กตาบ้านสิงห์ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านอำเภอโพธารามเป็นผู้คิดค้นเมื่อประมาณ 25 ปีมาแล้ว ก่อนที่คนในชุมชนส่วนใหญ่จะหันมาประกอบอาชีพทำตุ๊กตานั้น มีอาชีพเกษตรกรรมและเลี้ยงสุกร แต่ประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจและมลภาวะเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม จึงหันมาทำตุ๊กตาและจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ขึ้นโดยประเภทของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ตุ๊กตาผ้า ผ้าขนสัตว์ ผ้าร่ม ผ้าชุดขน ที่นอน ที่นอนปิคนิค ของฝากของที่ระลึก และของชำร่วยต่าง ๆ เป็นต้น กระบวนการผลิตอาศัยภูมิปัญญาของชาวบ้านแล้วสอนต่อกันมาเรื่อย ๆ จากแม่สอนลูกและเพื่อนบ้านสอนกันเอง ซึ่งมีแหล่งวัตถุดิบขนาดใหญ่ภายในอำเภอโพธาราม เช่น โรงงานผลิตผ้า ศูนย์ฝักอาชีพโดยสินค้าที่ผลิตจะจำหน่ายทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น มาเลเซีย และมีลูกค้า รถเร่ หาบเร่ แผงลอย จากจังหวัดต่าง ๆ มารับซื้อเพื่อนำไปจำหน่ายในหน้าร้าน ขายออนไลน์ และในเทศกาลงานประจำปีตามจังหวัดต่าง ๆ เพราะเป็นแหล่งผลิตตุ๊กตาที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) ตุ๊กตาโดยได้รับการส่งเสริมและพัฒนาสู่มาตรฐานอุตสาหกรรมของเล่น มอก. 685-2540 และที่นี่เป็นแหล่งขายส่งตุ๊กตาผ้าที่ใหญ่ที่สุด และมีชื่อเสียงที่สุดในประเทศไทยด้วยเหตุผลที่มีคุณภาพ มีฝีมือประณีตมีรูปแบบของตุ๊กตาหลากหลาย และราคาไม่แพง ส่งผลทำให้มีร้านจำหน่ายตุ๊กตาผ้าบ้านสิงห์อยู่ริมสองฟากฝั่งถนนเพชรเกษม ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ด้วยภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวติดต่อกันมาหลายปี และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ทำให้ปัจจุบันประชาชนมีการใช้จ่ายกันอย่างระมัดระวัง ประกอบกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้สินค้าฟุ่มเฟือยอย่างตุ๊กตา มีการจำหน่ายและสั่งซื้อลดลง เกิดการเลิกจ้างงานการผลิตในระบบลดจำนวนลงอย่างมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ จากความร่วมมือของชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และ

ภาคประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งแนวทางการจัดการความร่วมมือของชุมชนจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ชุมชนที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีการดำเนินการเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งชุมชนท้องถิ่น ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลก จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการพัฒนากลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี อย่างยั่งยืน

### วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาพัฒนาการความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. ศึกษาการจัดการเชิงความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
3. เสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีอย่างยั่งยืน

### นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. การจัดการเชิงความร่วมมือ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามที่ต้องอาศัยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือภายใต้การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือ ระหว่างองค์กรตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไป เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย โดยแบ่งความร่วมมือออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านการปฏิบัติ และด้านการประเมินผล เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์
2. ความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน หมายถึง การดำเนินการที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์
3. กลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ หมายถึง กลุ่มคนในชุมชนพื้นที่ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีที่รวมตัวกันเพื่อผลิตและจำหน่ายตุ๊กตา
4. ปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ หมายถึง ข้อจำกัดต่าง ๆ และอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์

5. แนวทางในการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือ หมายถึง วิธีการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือภายใต้การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงพัฒนาการความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. ทำให้ทราบถึงการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
3. ทำให้ทราบแนวทางการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีอย่างยั่งยืน
4. เผยแพร่แนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการทั้งรายเก่าและรายใหม่ที่น่าสนใจในการจัดการเชิงความร่วมมือ

### การทบทวนวรรณกรรม

#### 1. แนวคิดการบริหารจัดการ

“การบริหารจัดการ” (Management administration) มักนิยมใช้ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน การบริหารจัดการจึงเป็นการผสมผสานแนวคิดระหว่างการบริหารภาครัฐ และการจัดการภาคเอกชนเข้าด้วยกัน (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2551; สุรชาติ ณหนองคาย, 2552; สมคิด บางโม, 2555) ทั้งนี้การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการมีมานานแล้ว ทว่าหากกล่าวถึงจุดเริ่มต้นของแนวคิดการจัดการสมัยใหม่ก็มักเฉพาะเจาะจงไปที่แนวคิดของ Frederick W. Taylor ซึ่งได้นำหลักวิทยาศาสตร์มาใช้ในการจัดการ จนทำให้การจัดการได้รับการศึกษาอย่างจริงจังและพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและการบริหารคือ การบริหารจัดการที่ดี ซึ่งปัจจุบันมีการกล่าวถึงและนำมาใช้กันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมาใช้ในการบริหารจัดการในหน่วยงานภาครัฐ “การบริหารจัดการที่ดี” (Good governance) ยังเป็นกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการภาครัฐซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐในฐานะผู้ให้บริการที่มีคุณภาพตามที่ประชาชนต้องการ การสนับสนุนให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น โดยลดการควบคุมของราชการส่วนกลาง การเรียกร้องความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์การ การวัดผลการปฏิบัติงานและให้ผลตอบแทน การตระหนักถึงความสำคัญของการจัดให้มีทรัพยากรบุคคลและ

เทคโนโลยีซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานจนบรรลุผลได้ตามเป้าหมาย และการเปิดกว้างให้มีการแข่งขันโดยพิจารณาถึงความเหมาะสมในการดำเนินงาน (วิภาส ทองสุทธิ, 2551; นครเสรีรักษ์ และคณะ, 2556) ดังนั้น การบริหารจัดการที่ดีจึงเป็นเครื่องมือพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และตรวจสอบให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ตลอดจนการคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้มีส่วนได้เสีย ยิ่งไปกว่านั้นด้วยเหตุที่การบริหารจัดการที่ดีมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่น สังคม และประเทศโดยรวมอย่างเห็นได้ชัด จึงเป็นผลให้มีการกำหนดบทบัญญัติแห่งรัฐเพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนดังกล่าวให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้นการจัดการจึงเป็นกิจกรรมพื้นฐานซึ่งนิยมใช้ในภาคเอกชน ขณะที่การบริหารเป็นการจัดการเกี่ยวกับนโยบายและแผน รวมถึงการจัดสรรทรัพยากร ดังนั้นการบริหารจึงเป็นกิจกรรมสนับสนุนซึ่งนิยมใช้ในภาครัฐ ส่วนการจัดการจัดการเป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดการบริหารและการจัดการเข้าด้วยกันจึงนิยมใช้ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน อย่างไรก็ตามโมทัศน์การจัดการได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับภาคประชาชนมากขึ้นตามลำดับ

## 2. แนวคิดความร่วมมือ

แนวคิดความร่วมมือมีที่มาจากแนวคิดทางการเมือง 2 แนวทางด้วยกัน คือ 1. Classic Liberalism และ 2. Civic Republicanism แนวคิดแรกเน้นผลประโยชน์ส่วนบุคคล มองความร่วมมือเป็นกระบวนการรวบรวมความชอบของเอกชนหรือบุคคลเพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง สำหรับแนวคิดที่สองเป็นแนวคิดตรงข้ามกับแนวคิดแรกเน้นพันธสัญญาที่กว้างกว่าผลประโยชน์ส่วนบุคคลมองความร่วมมือเป็นกระบวนการรวบรวมผลประโยชน์ที่แตกต่างกันโดยมีพื้นฐานบนความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจและความเห็นใจซึ่งกันและกัน

### 2.1 การสร้างความร่วมมือ (Collaboration)

การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ต้องประกอบด้วยประเด็นหลัก ๆ คือ จำนวนของผู้เล่นหรือองค์กรที่เข้ามาร่วมมือกันต้องมีมากกว่าหนึ่ง มีการสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะพันธมิตร ระหว่างช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการร่วมกันหาข้อตกลงบนฐานของความสมานฉันท์ ได้มีการนำเสนอเพิ่มว่า การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ที่เกิดขึ้นสามารถพัฒนาและก้าวต่อไปได้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขหลายประการด้วยกันประกอบด้วย การวางเป้าหมายร่วมกันและมีรายละเอียดที่ชัดเจนหรือมีการแลกเปลี่ยนเป้าหมายซึ่งกันและกัน ต้องมีการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่สามารถนำมาใช้ได้ ต้องมีการเปิดกว้างทางความคิดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันตลอดจนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเจรจาพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นปัญหารวมทั้งเกี่ยวกับข้อผิดพลาดต่างๆ ที่แต่ละคนประสบมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ระยะยาวร่วมกัน (Agranoff, 2006)

ความร่วมมือแบบ Collaboration เป็นความร่วมมืออย่างเป็นทางการมากที่สุดระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร สององค์กรขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้โดยแต่ละฝ่ายมีความรับผิดชอบร่วมกัน ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงานและการประเมินผลโดย Wood and Gray กล่าวว่า ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อ

ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ กฎเกณฑ์การปฏิบัติงานร่วมกัน โดยสรุปได้ว่า ผู้ที่เข้าร่วมมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันมีความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการที่สุด แต่ละฝ่ายยอมรับในการมีผู้นำร่วมกัน เป็นความร่วมมือที่หวังผลระยะยาว มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การวางแผนการปฏิบัติงาน และการประเมินผล ยอมรับความเสี่ยงและผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกันโดยความร่วมมือจะเกิดจากความร่วมมือของทุกๆ ฝ่าย ในการดำเนินกิจกรรม โดยสิ่งที่สำคัญก็คือมีการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การร่วมกันแก้ปัญหาและการตัดสินใจร่วมกัน (Wood and Gray, 1991 : 140-142)

## 2.2 การจัดการปกครองแบบร่วมมือกัน (collaborative governance)

จากปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนและการจัดการปกครองได้กลายเป็นตัวเร่งให้ภาครัฐต้องแสวงหาความร่วมมือในการตอบสนองปัญหา ด้วยนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิผลร่วมกับภาคส่วนสังคมอื่นมากขึ้น ทิศทางดังกล่าวก็เพื่อเป็นหลักประกันความเชื่อมั่นต่อประชาชน ซึ่งเป็นผลมาจากความล้มเหลวของภาครัฐที่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้แต่เพียงภาคส่วนเดียว ดังเช่นในอดีตอีกแล้ว การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ผ่านการเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมและสร้างความรับผิดชอบร่วมกันของทุกฝ่ายจึงมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การบรรลุผลลัพธ์ที่คาดหวังได้ดีกว่า ซึ่งทำให้ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาได้ให้ความสำคัญการจัดการปกครองแบบร่วมมือกันในประเด็นเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม (Ansell & Gash, 2008; Emerson & Nabatchi, 2015)

## 2.3 กระบวนการความร่วมมือ (Process of Collaboration)

เมื่อองค์กรต่าง ๆ ต้องแสวงหาความร่วมมือเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น สิ่งแวดล้อมทรัพยากร ศักยภาพ เมื่อองค์กรได้มาร่วมมือกันแล้ว องค์กรต่างๆ ต้องสร้างข้อตกลงในการบริหารร่วมกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการความร่วมมือมีลักษณะเป็นวงจร ดังที่ Robert Agranoff (2006 : 56) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า เครือข่ายในการจัดการภาคสาธารณะ คือการสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกัน (Collaborative Connections) อาจกล่าวได้ว่าเครือข่าย (Networks) และกระบวนการความร่วมมือจำเป็นต้องดำเนินควบคู่ไปด้วยกัน อีกทั้งยังไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้อย่างชัดเจน นักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการความร่วมมือไว้ดังนี้ Robert Agranoff และ Michael McGuire (2003 : 4) นิยาม “กระบวนการความร่วมมือ” ไว้ว่าเป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้องค์กรต่างๆ หันมาปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยศักยภาพขององค์กรเพียงองค์กรเดียว หรือถ้าสามารถทำได้ก็อาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก นอกจากนี้กระบวนการความร่วมมือยังถือว่าการเข้ามามีบทบาทของผู้เล่นที่หลากหลายในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งภายใต้บริบทของการสร้างความร่วมมือ ต้องมีการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันหาข้อตกลง (Reacting Agreement) มากกว่าเป็นแค่การดำเนินการตัดสินใจ (Decision) เพียงอย่างเดียวซึ่งความพยายามในการหาข้อตกลงร่วมกันนั้นควรวางอยู่บนฐานของความพยายามที่จะสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น (Consensus-Based) และที่สำคัญที่สุดบทบาทของผู้เล่นแต่ละคนหรือองค์กรแต่ละองค์กรล้วนเป็นไปในลักษณะของการเป็นพันธมิตร (Partners) ไม่ใช่เป็นไปในลักษณะของผู้บังคับบัญชา (Superior) และผู้ใต้บังคับบัญชา (Subordinate) (Robert Agranoff, 2006 : 59) หรือ ดังที่ Eran Vigoda ซีอีโอเห็นบทบาทของประชาชน บทบาทของรัฐ และลักษณะของปฏิสัมพันธ์ของประชาชนและรัฐ สามารถสรุปได้ว่ากระบวนการความร่วมมือ ประกอบไปด้วยประเด็นหลักๆ ดังต่อไปนี้ 1. จำนวนของผู้เล่นหรือองค์กรที่จะเข้าร่วม

ต้องมีมากกว่าหนึ่ง 2. มีการสร้างความสัมพันธ์ต้องเป็นไปในลักษณะของพันธมิตร 3. มีการเรียนรู้ร่วมกัน 4. มีการร่วมกันหาข้อตกลง ทั้งนี้การร่วมกันหาข้อตกลงต้องตั้งอยู่บนฐานความสมานฉันท์

Ann Marie Thomson และ Ted Miller (2002) ทำการวิจัยและพบว่า กระบวนการความร่วมมือมีหลายมิติได้แก่

1) มิติด้านการปกครอง ประกอบด้วยการตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับกฎระเบียบ ซึ่งประกอบด้วย การเจรจาและการทำความเข้าใจร่วมกัน 2) มิติด้านการบริหารผู้เกี่ยวข้องในเครือข่ายมีหลากหลายและมีบทบาทแตกต่างกัน เช่น ส่งเสริมสนับสนุน อำนาจความสะดวก สนับสนุนทางการเงิน โดยแต่ละคนมาร่วมมือกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน 3) มิติด้านความเป็นอิสระซึ่งหมายถึง การผลานผลประโยชน์ส่วนตนเข้ากับผลประโยชน์ส่วนรวม 4) มิติด้านการแบ่งปันข้อมูลที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากเป็นการพึ่งพาซึ่งกันและกัน 5) มิติการแลกเปลี่ยนและการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันหรือการสร้างแนวปฏิบัติร่วมกัน

### 3. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม

โดยธรรมชาติของสังคมมนุษย์จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน เป็นเผ่าเป็นกลุ่ม เป็นชาติตั้งแต่เกิดจนตายมนุษย์มีกลุ่มสังคมตั้งแต่กลุ่มครอบครัวกลุ่มเพื่อน ไปจนถึงกลุ่มต่างๆ ทางสังคมซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่จะต้องเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้อง

ในกลุ่มคนชนบทมักประกอบด้วยกลุ่มคนหลากหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มญาติกลุ่มเพื่อนบ้าน หากแบ่งตามลักษณะของกฎระเบียบ และโครงสร้าง สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท (กิตติสมศิริวงศ์ 2532: 66-67) ได้แก่ 1) กลุ่มเป็นทางการ (Formal Group) กลุ่มชนิดนี้ได้รับการจัดตั้ง หรือกระตุ้นการสนับสนุนจากองค์การภายนอกหมู่บ้าน หรือหน่วยราชการ มักมีการจัดระเบียบแบบแผนการดำเนินงานของกลุ่มไว้อย่างชัดเจน มีโครงสร้างของคณะผู้บริหารกลุ่ม มีการประชุม เช่นกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสหกรณ์ ฯลฯ 2) กลุ่มไม่เป็นทางการ (Informal Group) กลุ่มแบบนี้เกิดจากความคิดริเริ่ม และความสนใจร่วมกันของสมาชิกภายในกลุ่ม หรือเนื่องจากมีผลประโยชน์ร่วมกัน อาจจะเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มธรรมชาติ มักไม่ได้วางกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป้าหมายที่ชัดเจน แต่อาจจะมีการกติกากลุ่ม หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับ กลุ่มดังกล่าวอาจจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นกลุ่มที่เป็นทางการ (พงษ์พันธ์ นัธพงษ์โสภา: 2542)

วิศิษฐ์ศักดิ์ ไทยทอง (2528: 257-258) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่บุคคลจัดตั้งและเข้าร่วมกลุ่มว่าโดยทั่วไปการที่คนมารวมกลุ่มก็เพราะเขารู้ว่ากลุ่มจะสามารถสนองความต้องการบางอย่าง หรือหลายๆ อย่างให้แก่เขาได้ แต่ถ้าแยกออกเป็นเหตุผลแล้วก็มีหลายประการดังนี้ คือ 1) บุคคลนั้นอาจถูกดึงเข้ากลุ่มโดยบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มนั้นอยู่แล้ว โดยคนที่ถูกดึงจะคาดไว้ล่วงหน้าว่าการที่เขาได้เกี่ยวข้องกับกลุ่มนั้นจะได้รับผลดี 2) บุคคลนั้นรู้สึกว่าจะมุ่งหมายของกลุ่มนั้นมีผลคุ้มค่าและเขารู้สึกว่าการที่เขามารวมกลุ่มนั้น จะช่วยให้สามารถบรรลุถึงความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้ง่ายขึ้น อันนี้แสดงว่าความต้องการของกลุ่มและความต้องการของบุคคลนั้นมีความสอดคล้องกัน 3) บุคคลนั้นเข้าร่วมกลุ่มเพราะเขาพอใจที่จะได้มีความสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม 4) กิจกรรมของกลุ่มเป็นที่ดึงดูดใจให้ใจให้บุคคลนั้นเข้าร่วมเป็นสมาชิกเช่น เข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมว่ายน้ำก็เพราะอยากจะว่ายน้ำ ทำให้เป็น หรือให้เก่งขึ้น 5) บุคคลนั้นอาจเข้าร่วมกลุ่มเพื่อจุดมุ่งหมายทางอ้อม เช่น นักธุรกิจเข้าร่วมกลุ่มอาหารกลางวัน ไม่ใช่เพื่อการสังคมนี่เป็นวัตถุประสงค์ของกลุ่ม แต่เพื่อผลการติดต่อทางธุรกิจเป็นสำคัญ



## วิธีการดำเนินการวิจัย

### 1. รูปแบบของการวิจัย

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ

### 2. หน่วยในการวิเคราะห์

หน่วยในการวิเคราะห์เพื่อการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

### 3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจำแนกออกเป็น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

3.1 ตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพธาราม เจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลบ้านสิงห์ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดราชบุรี และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดราชบุรี

3.2 ตัวแทนที่เกี่ยวข้องจากภาคเอกชน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จัดซื้อ บริษัท โรบินสัน จำกัด (มหาชน)

3.3 ตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับภาคประชาชน ประกอบด้วย ตัวแทนจากกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ประชาชนที่เป็นแรงงานในชุมชนตำบลบ้านสิงห์ และ ผู้นำชุมชน

### 4. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. กล้องบันทึกภาพ
3. สมุดบันทึกข้อมูล
4. แผนที่ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
5. แบบสัมภาษณ์

## 5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การค้นคว้าผ่านเอกสาร (Documentary Study) จาก เอกสาร หนังสือ ตำราบทความ และงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเชิงความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชน แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

5.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยแบบสอบถามแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 คน

ตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพธาราม จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่จากเทศบาลตำบลบ้านสิงห์จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่จากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดราชบุรี จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดราชบุรี จำนวน 1 คน

ตัวแทนที่เกี่ยวข้องจากภาคเอกชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่จัดซื้อ บริษัท โรบินสัน จำกัด (มหาชน) จำนวน 1 คน ตัวภาคประชาชน ได้แก่ กลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ และประชาชนที่เป็นแรงงานในชุมชนตำบลบ้านสิงห์ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 9 คน

## 6. วิธีการตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลประกอบด้วย

6.1 การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งที่มา (เวลา สถานที่และบุคคล) ที่แตกต่างกันเพื่อเปรียบเทียบหาว่า มีความแปลกแยกหรือหาความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ได้มา โดยศึกษาเปรียบเทียบจากข้อมูลเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง การสัมภาษณ์ตัวแสดงทางการจัดการเชิงความร่วมมือ และสังเกตผู้ศึกษาจากการลงภาคสนาม

6.2 การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) เป็นการตรวจสอบวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทั้งการสัมภาษณ์ตัวแสดงและการสังเกตจากการสัมภาษณ์พร้อมกับศึกษาข้อมูลเอกสารในการสำรวจหาความคล้ายคลึงกันและความแปลกแยกของข้อมูล เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและถูกต้องในการนำไปวิเคราะห์สรุปต่อไป

ทั้งนี้การตรวจสอบข้อมูลจะเริ่มจากการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลก่อนเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นค่อยมาตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเรียงลำดับดังกล่าวก็เพื่อให้ทราบแหล่งที่มาที่ถูกต้องแล้วจึงตรวจวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านั้นถัดมา

## 7. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ใช้ทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่เป็นการนำเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ มาวิเคราะห์ ด้วยวิธีการเชิงพรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential Analysis) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ออกเป็น ส่วน ๆ และการวิเคราะห์สาเหตุและผล (Cause and Effect Analysis) ที่เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ว่าผลที่เกิดขึ้นมาจากเหตุปัจจัยใดบ้าง

### สรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์พัฒนาการความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีพัฒนาการความร่วมมือกันเป็นอย่างดี เนื่องจากได้รับการสนับสนุนและขับเคลื่อน แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพธาราม เทศบาลตำบลบ้านสิงห์ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ซึ่งแนวทางการทำงานของแต่ละหน่วยงานล้วนส่งผลดีต่อความร่วมมือที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนแก่ชุมชนและกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตามประเด็นพัฒนาการความร่วมมือ ทั้ง 4 ด้าน พบว่าทุกหน่วยงานมีความพร้อมต่อความร่วมมือในการพัฒนา กลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ แต่ยังคงขาดการดำเนินการวางแผนที่บูรณาการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม การทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ยังเป็นการทำงานในพื้นที่ที่ต่างคนต่างทำ ขาดการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่ดีทำให้การแก้ไขปัญหาในพื้นที่ขาดความต่อเนื่องในหลายด้าน

2. ผลการวิเคราะห์การจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและ ภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ชาวบ้านในชุมชนยังมีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร ส่งผลต่อศักยภาพคนในการจัดการถึงความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหา กลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์และหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้นำชุมชน ยังมีบทบาทในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาชุมชนยังมีอยู่น้อยมาก ทำให้การจัดการเชิงความร่วมมือในชุมชนค่อนข้างมีน้อยมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนและบางประเด็นเท่านั้น โดยผู้วิจัยได้แบ่งองค์ประกอบด้านการจัดการเชิงความร่วมมือออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านศักยภาพของคน ยังมีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร ส่งผลทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการที่มาจากภายนอกได้ อีกทั้งชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีความสนใจในการทำหัตถกรรมทำมือ หรือจบการศึกษาเฉพาะทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดการธุรกิจชุมชนด้านหัตถกรรมทำมือ การจัดการธุรกิจการตลาด นอกจากนั้นบทบาทของผู้นำชุมชนในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาชุมชนยังมีอยู่น้อยมาก การทำงานของผู้นำชุมชนปัจจุบันยังมีลักษณะรอการช่วยเหลือจากภาครัฐ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ ชาวบ้านในชุมชนยังมีส่วนร่วมในการจัดการค่อนข้างน้อยส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำอีกทั้งมีผู้ประกอบการจากนอกพื้นที่ชุมชนไม่ใช่คนพื้นที่ดั้งเดิมเข้ามาประกอบกิจการธุรกิจประกอบกิจการค้าตุ๊กตาที่ไม่ได้ขอมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม (มอก.) ทำให้ชุมชนไม่สามารถรวมกันได้อย่างเป็นรูปธรรมดังนั้นการจัดการเชิงความร่วมมือให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทำได้ค่อนข้างน้อยในทุกภาคส่วน

3. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมต่อระดับความร่วมมือ ในการจัดการเชิงความร่วมมือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วมในบางประเด็นที่แตกต่างกันออกไปแต่ขาดการบูรณาการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นการจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ แม้จะเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมานาน ปัจจุบันมีการรวมกันอย่างไม่เป็นทางการ แต่มีการพบปะเพียงรับประทานอาหารร่วมกันเดือนละครั้ง โดยไม่มีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เข้าร่วมด้วย ทำให้การจัดการเชิงความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ยังทำได้น้อย

3. แนวทางการจัดการเชิงความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีอย่างยั่งยืน จากผลการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางในการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์อย่างยั่งยืนตามกิจกรรมและกระบวนการจัดการ ดังนี้ ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนต้องร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอก เอกลักษณะเฉพาะถิ่น หรือของดีในชุมชน รวมถึงค้นหาสภาพปัญหาของชุมชนพร้อมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาแล้วจึงกำหนดเป็นแผนพัฒนาโดยชุมชนและนำแผนที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชน พัฒนาธุรกิจของชุมชน โดยหน่วยงานภาครัฐต้องนำข้อมูลทั้งหมดจากการวิเคราะห์ชุมชน จากแผนพัฒนาโดยชุมชนมาใช้เป็นข้อมูล เพื่อกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในภาพรวม เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งในส่วนของกาจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เพื่อกำหนดกรอบว่าควรเป็นรูปแบบใดใครบ้างที่เกี่ยวข้อง ใครมีบทบาทจัดการอย่างไร ตลอดจนแบ่งปันผลประโยชน์ภายในชุมชน หน่วยงานเอกชนต้องมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านเพื่อมีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจกรรมร่วมกันกับชุมชนหรือผลักดันให้ชุมชนมีความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจชุมชน รวมถึงต้องมีบทบาทด้านการดูแลพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต้องไม่ใช่กระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งเท่านั้น ควรมีระบบกระจายที่ทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งยังต้องร่วมกันเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อสามารถจัดปรับกระบวนการให้เหมาะสมสอดคล้องยิ่งขึ้นและร่วมแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนลดผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย ทั้งนี้ การจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ต้องมีการบูรณาการที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจชุมชนและชุมชน

## อภิปรายผลการศึกษา

1. พัฒนาการความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า พัฒนาการความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีในด้านความร่วมมือในการทำหน้าที่ด้านความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และความร่วมมือในการปฏิบัติงาน มีความพร้อมในการร่วมมือกันในระดับที่ดี ทั้งนี้ เพราะทุกฝ่ายล้วนเล็งเห็นความสำคัญของการแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งสามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการภายนอกหรือผู้ประกอบการในลักษณะเดียวกัน โดยความพร้อมในความร่วมมือนี้จะช่วยให้กลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ มีการพัฒนาและมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งแนวทางความร่วมมือของชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ เชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับผลการวิจัยของอเนก เหลาโชติ (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาราชบุรี ซึ่งกล่าวว่า การดำเนินงานของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาราชบุรี มีปัจจัยการส่งเสริมทั้งภายในและภายนอกที่ดี ทำให้การรวมกลุ่มในรูปแบบธุรกิจชุมชนมีความก้าวหน้าอย่างยิ่ง

2. การจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า สามารถจัดการเชิงความร่วมมือได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ยังมีอีกหลายประเด็นที่ยังต้องรอคอยการปรับปรุงและแก้ไขได้แก่ด้านศักยภาพของคน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลและการรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้น จากภาวะเศรษฐกิจทั้งนี้สาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น ผู้นำชุมชนไม่มีความเข้มแข็ง ขาดการบริหารงานแบบมืออาชีพไม่สามารถดึงศักยภาพของชาวบ้านในชุมชน มาใช้ในการทำงานร่วมกันได้เท่าที่ควรสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิไลบุญบรรจง (2543) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยองอำเภอเมืองจังหวัดระยองโดยแบ่งประชากรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในท้องถิ่นและผู้ประกอบการสถานที่พักชายทะเลและร้านค้าบริเวณชายหาดผลการศึกษาพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลในด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนการวางแผนงานกิจกรรมเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในพื้นที่การปฏิบัติการตามแผนงานที่วางไว้และการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับต่ำในทุกด้านสาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอาชีพในแต่ละวันหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องขาดการประชาสัมพันธ์ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือประชาชนไม่ทราบถึงความสำคัญจึงไม่เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้อาจทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในพื้นที่อาจไม่ประสบผลสำเร็จหากประชาชนในพื้นที่ไม่รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือและไม่มีส่วนร่วมในการร่วมคิดพิจารณาวางแผนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

3. แนวทางการจัดการเชิงความร่วมมือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรม ตึกตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีอย่างยั่งยืน ตามกระบวนการทางการจัดการ คือ 1) การวางแผน ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนต้องร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอก เอกลักษณะเฉพาะถิ่น ของดีในชุมชน รวมถึงค้นหาสภาพปัญหาของชุมชน หาแนวทางแก้ไขปัญหา แล้วจึงกำหนดเป็นแผนพัฒนา และนำแผนที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน 2) การจัดการหรือการดำเนินงานตามแผนชุมชน โดยนำแผนงานมาดำเนินการตาม ขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ให้เหมาะสม โดยหน่วยงานภาครัฐต้องนำข้อมูลทั้งหมด จากการวิเคราะห์ชุมชน จากแผนพัฒนามาใช้เป็นข้อมูล เพื่อกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในภาพรวม เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งในส่วนของ การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาในชุมชนเพื่อกำหนดกรอบว่าควรเป็นรูปแบบใด ใครบ้างที่เกี่ยวข้องใครมีบทบาทจัดการอย่างไร ตลอดจนแบ่งปันผลประโยชน์ภายในชุมชนรวมถึงหน่วยงานเอกชนต้องมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านเพื่อ ร่วมรับผิดชอบกิจกรรมร่วมกับชุมชน ในการให้ชุมชนมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ รวมถึงต้องมีบทบาทด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต้องไม่ใช่กระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งเท่านั้น ควรมีระบบกระจายทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งยังต้องร่วมเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อสามารถจัดปรับกระบวนการให้เหมาะสมสอดคล้องยิ่งขึ้น และร่วมแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องตลอดจนลดผลกระทบของการขาดรายได้ของคนในชุมชน 3) การขึ้นนำหรือการนำชุมชน หน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชนถือเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่จะต้องสามารถจูงใจหรือชักจูงหรือกระตุ้นให้คนในชุมชนร่วมกันทำงานให้เต็มที่ ตามความรู้ความสามารถและหน้าที่ของตนและ 4) การประเมินผลการควบคุมชุมชนให้ดำเนินงานต่าง ๆ ภายในชุมชนให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และต้องมีการประเมินของแผนเมื่อดำเนินการแล้วเพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานว่าสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

### ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเพื่อเสนอแนวทางการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรม ตึกตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ครั้งนี้คาดว่าจะประโยชน์แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการแก้ไขปัญหาธุรกิจชุมชน โดยสามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนคือข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

### ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. ควรส่งเสริมและกระตุ้นการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มหัตถกรรม ตึกตาบ้านสิงห์ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ทั้งทางด้านการตลาด ความรู้เรื่องกฎหมาย ลิขสิทธิ์ การจัดการธุรกิจออนไลน์ และการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการพัฒนาธุรกิจชุมชนอย่างยั่งยืน
2. ควรมีการสนับสนุนด้านการศึกษาหรือจัดอบรมให้ความรู้กับชุมชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชุมชนได้

3. ควรมีการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ
4. ควรมีการสนับสนุนการใช้วัตถุดิบในการผลิตในชุมชน
5. ควรมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการชุมชนสัมพันธ์ เพื่อสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ
6. ควรเลือกผู้นำชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเข้มแข็งในการทำงาน และมีจิตอาสาพร้อมที่จะทำงานเพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างแท้จริง

#### ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลหลักให้ครอบคลุมทั้งหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ผู้ประกอบการที่มาจากภายนอกผู้ประกอบการที่เป็นคนพื้นเพ และลูกค้าด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

## เอกสารอ้างอิง

- กรรณก ทิพย์รส. (2543). องค์การและการจัดการ. มหาสารคาม : คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2541). เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวความคิดและยุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทรงสิทธิ์วรรณ.
- กระทรวงการคลัง. (2565). “ความร่วมมือภาครัฐ-ภาคเอกชน (Public Partnership : PPP) : นวัตกรรมคลังแห่งอนาคต”. กรุงเทพฯ:สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- กระทรวงมหาดไทย. (2541). กรมการปกครอง. ยุทธศาสตร์การพึ่งตนเองและเศรษฐกิจชุมชน.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง, โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง.
- จาเร็ดโตมอนต์. (2552). ล่มสลาย Collapseไขปริศนาความล่มจมของสังคมและอารยธรรม. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ทครีเอชั่น.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2544). แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม. กรุงเทพมหานคร:อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนพัลลิชชิ่ง.
- ดิเรก สารวดี. (2540). ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาธุรกิจชุมชน. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิรุทธิ์ มีมะแม (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะกลาง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่.กรุงเทพมหานคร: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ประมา ศาสตรระรุจิ และณัฐกฤตย์ ดิฐวิรุฬห์. (2561). “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานธุรกิจชุมชนผ่านระบบสารสนเทศออนไลน์ของชุมชนหินตั้ง ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก.” งานวิจัยส่วนบุคคลวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร,จิตติ มงคลชัยอรัญญา และโกวิทย์ พวงงาม. (2540). นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์เอส.เอส.พริ้นติ้ง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุต.โต). (2551). การพัฒนาที่ยั่งยืน (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2556). แนวคิด ทฤษฎี เทคนิค และการประยุกต์ เพื่อการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิทยา บวรพัฒนา. (2541) . ทฤษฎีองค์การสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- มงคล ด่านธานินทร์. (2541). เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเชิงระบบ.กรุงเทพฯ:ซีเอ็ดยูเคชั่น.



## เอกสารอ้างอิง

- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2556). ยุทธศาสตร์การพัฒนาจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติเชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย.
- วิไล บุญบรรจง. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วิภาส ทองสุทธิ. (2551). การบริหารจัดการที่ดี. กรุงเทพฯ: อินทภาษ.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2551). การวิเคราะห์เปรียบเทียบความหมายของการบริหาร การจัดการ การบริหารการพัฒนา และการบริหารจัดการ. วารสารรัฐสภาสาร.
- สุภาภรณ์ กริ่งเกษมศรี. (2559). การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการจัดการกลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาผ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โสภณ สุภาพงษ์. (2538). “เศรษฐกิจชุมชน: กุญแจสู่การพัฒนาชนบท.” กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อภิชัย พันธเสน. (2538). การจัดการธุรกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- อภิสร่า ชุ่มจิตร, นิตา ชัชกุล และเครือวัลย์ ชัชกุล. (2556). “การพัฒนาศักยภาพการจัดการธุรกิจชุมชนกรณีศึกษา : ตำบลคลองเคียน อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา.” งานวิจัยส่วนบุคคลหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- เอนก เหลาโชติ. (2547). “การบริหารจัดการธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มหัตถกรรมตุ๊กตาราชบุรี” วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ และการศึกษาต่อเนื่อง ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย: กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Agranoff, R. (2006). “Inside collaborative network : Ten lessons for public managers”, Public Administration Review. Agranoff, R. & McGuire, M.. “Collaborative Public management : New. strategies for local governments”. Washington, D.C. : Georgetown University Press.
- PromsakaNaSakolnakorn, T. (2011). “Economic and Social Development by Management Using Outsourcing. and Subcontracting Strategy”. The International Journal of Environmental, Cultural, Economic & Social Sustainability.

## เอกสารอ้างอิง

- Roberts, N. (2000). Wicked Problems and Network Approaches to Resolution. *International Public Management Review*.
- Wasko, M. and Faraj, S. (2000). "It is What One Does: Why People Participate and Help Others in Electronic Communities of Practice". *Journal of Strategic Information Systems*.
- Wood, D. & Gray, C. (1991). Toward a comprehensive theory of collaboration. *Journal of Applied Behavioral Sciences*.